

บทที่ 5

กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มทอผ้าไหม

การศึกษากระบวนการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพทอผ้าไหม กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสนวนนอก ตำบลสนวน อำเภอกู่ยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการศึกษาถึงกระบวนการทอผ้าไหม การบริหารจัดการที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งและปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งจะทำให้กลุ่มเป็นองค์กรที่จะสร้างรายได้และเป็นองค์กรที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

ความเป็นมาของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก

ชาวบ้านสนวนนอกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การทำนา และปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อการดำรงชีวิตและการจำหน่ายในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว นอกจากนั้น การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เป็นอาชีพหนึ่งที่ชาวบ้านได้ทำเป็นอาชีพรองในครอบครัว ซึ่งเป็นอาชีพทางวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดมายังคนรุ่นปัจจุบัน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม แต่ภูมิปัญญาในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหมยังคงดำรงอยู่ ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาในบทต่อไป ผู้วิจัยจึงได้นำความเป็นมาของกลุ่มทอผ้าไหมมาเพื่อศึกษากระบวนการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ดังนี้

กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก (2548 : 2) ได้กล่าวถึงประวัติการก่อตั้งกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอกไว้ว่า การทอผ้าไหมของชุมชนตำบลสนวนนอก อำเภอกู่ยราช จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นภูมิปัญญาเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม เป็นหัตถกรรมในครัวเรือนของบ้านสนวนนอก ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ ซึ่งได้รับการสืบทอดต่อ ๆ กันมา ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนา อาชีพรองคือการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมทอผ้าไหม องค์กรบริหารส่วนตำบลสนวน ในขณะนั้นได้มีนโยบายที่จะฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาส่งเสริมให้เป็นเศรษฐกิจชุมชน เพื่อสร้างรายได้ เพื่อสร้างความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน ได้เล็งเห็นว่าชาวบ้านในหมู่บ้านสนวนนอกมีภูมิปัญญาทางด้านทอผ้าไหม จึงได้มีการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2544 ในการจัดตั้งมีสมาชิกแรกตั้ง จำนวน 15 คน ต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวนร่วมกับศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 26 ได้อบรมให้ความรู้เพิ่มเติม จึงได้มีการพัฒนา กลุ่มทอผ้าไหม ซึ่งมีการทอผ้าไหม ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า ในอดีตจะมีการจำหน่ายเฉพาะเขตพื้นที่ภายในตำบล โดยจำหน่ายในงานบุญประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เช่น งานแต่งงาน บวชนาค และงานประเพณีต่าง ๆ จึงทำให้มีตลาดมากขึ้น กลุ่มทอผ้าไหมมีการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการและมีการพัฒนากลุ่มอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

ได้รับการยอมรับและถือปฏิบัติอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพทอผ้าไหมในตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ มีคณะกรรมการกลุ่มที่เป็นสตรีทั้งหมด มีระบบการบริหารจัดการกลุ่มไปสู่ความสำเร็จและมีรายได้เข้ากลุ่มอย่างต่อเนื่องทั้งยังมีความเข้มแข็งจนเป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่จะทอผ้าไหมที่บ้านของตนเอง การดำเนินงานเป็นลักษณะอุตสาหกรรมครัวเรือน โดยการทอผ้าไหมเพื่อส่งจำหน่ายไปยังสถานที่ต่าง ๆ เช่น งานแสดงสินค้าต่าง ๆ ทั้งในระดับจังหวัด และระดับประเทศ เป็นต้น ซึ่งเป็นจุดเด่นของผ้าไหมตำบลสนวน มีความประณีต สวยงาม อีกทั้งยังมีการควบคุมคุณภาพสินค้า ผ่านการตรวจสอบจากกรรมการของกลุ่มก่อนไปจำหน่าย ซึ่งทำให้ผ้าไหมของกลุ่มเป็นที่นิยม โดยเฉพาะผ้าไหมลายทางกระรอก เป็นเอกลักษณ์ได้รับสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ดาว และทางกลุ่มได้ศึกษาเอกลักษณ์ และแนวทางการพัฒนาของตนเอง ตลอดจนการศึกษาต้นทุนของผลิตภัณฑ์ ที่จะออกมาจำหน่าย

ภาพประกอบ 7 อาคารกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์
ที่มา : ผู้วิจัย 21 พฤษภาคม 2554

การพัฒนากลุ่มทอผ้าไหม

กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก เมื่อได้ก่อตั้งกลุ่มแล้วได้รับการสนับสนุนในการพัฒนา กลุ่มในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาทักษะการผลิต

นางลำดวน รอบแคว้น อายุ 38 ปี, นางพงษ์ศรี แก้วพรม อายุ 50 ปี และ นางมณี กระรัมย์ อายุ 47 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า เดิมชาวบ้านสนวนนอกแต่ละครอบครัวจะมี

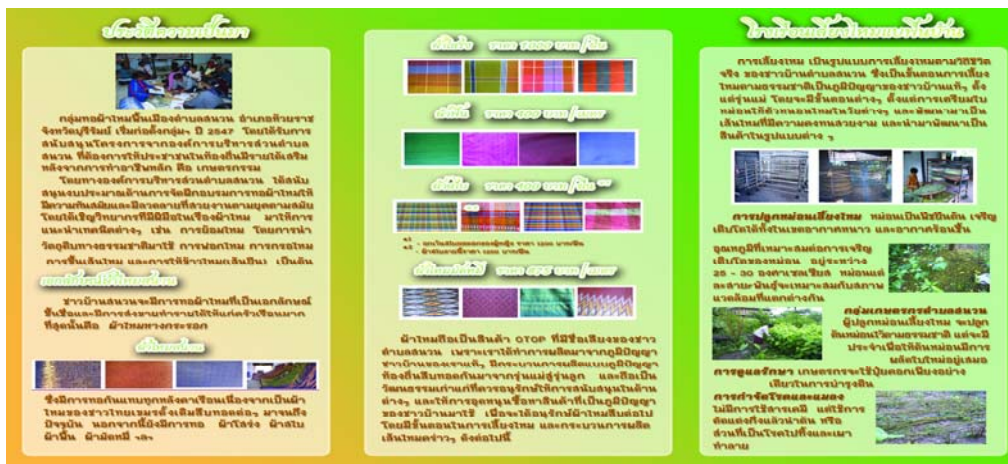
การทอผ้าไหมเป็นอาชีพเสริมหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ต่อมาทางองค์การบริหารส่วนตำบลสนวนได้สนับสนุนการก่อตั้งกลุ่ม มีสมาชิกแรกตั้ง จำนวน 15 คน และได้มีชาวบ้านคนอื่น ๆ สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็นลำดับและในปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 32 คน ซึ่งกลุ่มได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลำดับ

ปี พ.ศ. 2546 ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ได้จัดฝึกอบรม การย้อมสีผ้าไหมโดยสิทธิธรรมชาติ Organic ซึ่งทำให้สมาชิกได้ฝึกพัฒนาฝีมือด้านเทคนิคและคุณภาพของการย้อมสีมากขึ้น

ปี พ.ศ. 2550 องค์การบริหารส่วนตำบลสนวนได้สนับสนุนงบประมาณจำนวน 100,000 บาท และประสานขอรับสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 26 จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นจำนวนเงิน 546,600 บาท รวมเป็นเงินงบประมาณ 646,600 บาท ซึ่งเป็นการร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ อีกทั้งได้ประสานงานกับหน่วยงานเอกชน ในการพัฒนาทักษะฝีมือการทอผ้าไหม แก่สมาชิกให้มีความรู้ ความชำนาญ ในการทอผ้าไหมเป็นลวดลายต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาของสมาชิกในท้องถิ่น ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบ

ปี พ.ศ. 2551 กลุ่มทอผ้าไหมได้เดินทางไปศึกษาดูงานการทอผ้าไหม บ้านเมืองฝ้าย หมู่ที่ 5 ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

ปี พ.ศ. 2554 องค์การบริหารส่วนตำบลสนวน ได้ทำการส่งเสริมการพัฒนากลุ่มอาชีพการทอผ้าไหม โดยสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 60,000 บาท เพื่อฝึกอบรมแก่คณะกรรมการและสมาชิก ในการย้อมสีไหมและการออกลวดลายผลิตภัณฑ์ จำนวน 30 คน นอกจากนี้ยังได้จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้าไหม การบรรจุภัณฑ์ การทำเอกสารโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มด้วย

ภาพประกอบ 8 แผ่นพับประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์กลุ่มทอผ้าไหม
ที่มา : กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก. 2554 : เอกสารอัดสำเนา

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหม

ปี พ.ศ. 2547 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าไหมได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ ระดับสามดาว ประเภทผ้าไหมพื้นเมือง ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. 2547

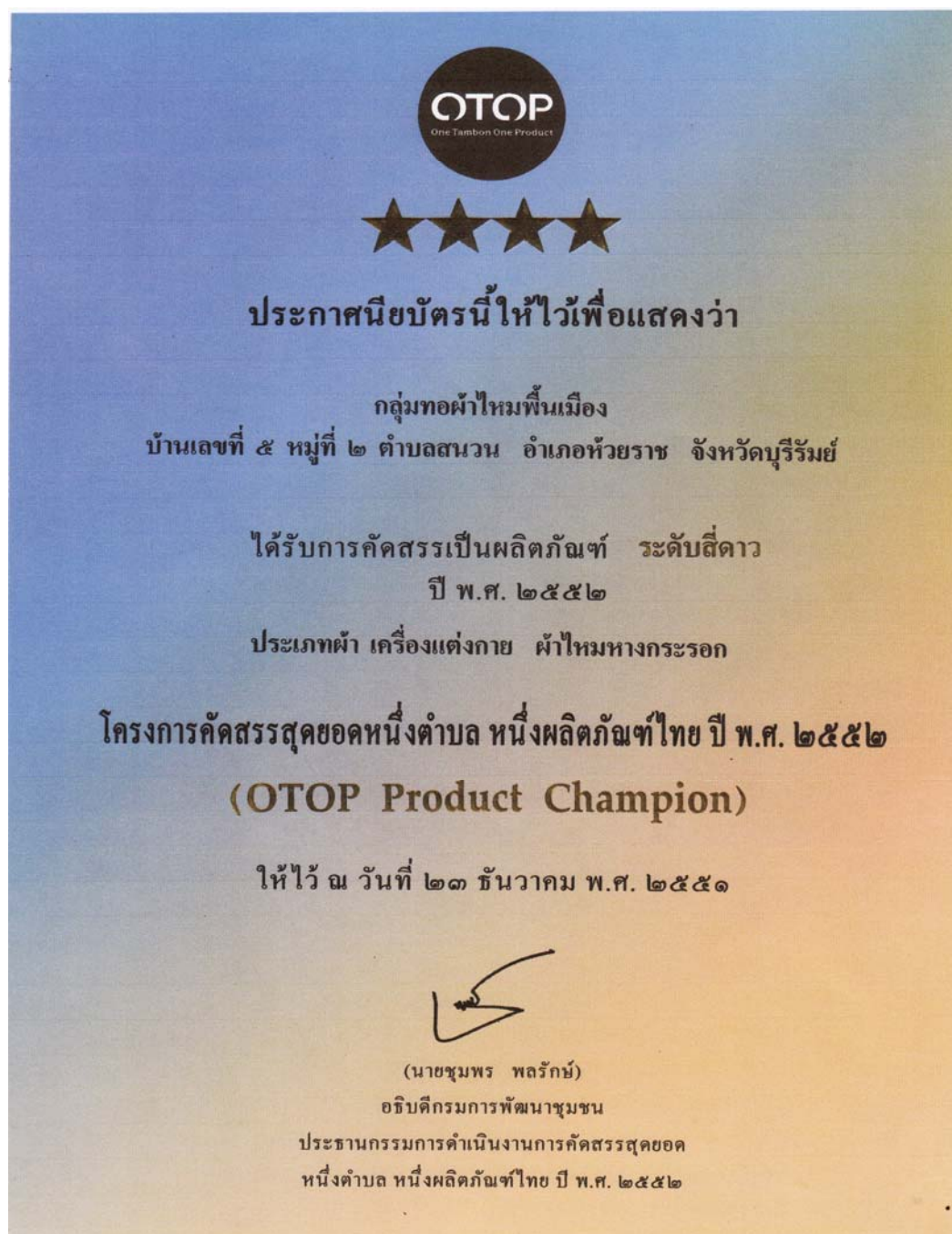
ภาพประกอบ 9 ประกาศนียบัตรแสดงการได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับสามดาว ปี 2547
 ที่มา : กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก (2554 : เอกสารอัดสำเนา)

ปี พ.ศ. 2549 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ ระดับสี่ดาว ประเภทผ้าเครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพื้นเมือง ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปีพ.ศ. 2549

ภาพประกอบ 10 ประกาศนียบัตรแสดงการได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับสี่ดาว ปี 2549
ที่มา : กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก (2554 : เอกสารอัดสำเนา)

ปี พ.ศ.2552 ผลิตภัณฑ์กลุ่มทอผ้าไหม ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับสี่ดาว ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย ผ้าไหมหางกระรอก ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ปี พ.ศ. 2552

ภาพประกอบ 11 ประกาศนียบัตรแสดงการได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับสี่ดาว ปี 2552
ที่มา : กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก (2554 : เอกสารอัดสำเนา)

ปี พ.ศ. 2553 ผลิตภัณฑ์กลุ่มทอผ้าไหม ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ ระดับสี่ดาว ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย ผ้าไหมหางกระรอก ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี 2553 (ตามภาพประกอบ 12)

3. มาตรฐานผลิตภัณฑ์

นางทองเมี้ยน เกรรัมย์ อายุ 53 ปี, นางถนอม กองรัมย์ อายุ 42 ปี และ นางชินิตย์ เพชรเลิศ อายุ 39 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ทางกลุ่มนอกจากจะได้รับการพัฒนาด้านฝีมือจากการศึกษาคุณงานและการฝึกอบรมแล้วยังได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จาก สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยได้รับอนุญาตให้แสดงเครื่องหมายมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชนบนผลิตภัณฑ์ได้ ซึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าไหมที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ เครื่องหมายได้ ได้แก่ ผ้าไหมหางกระรอก (มผช.16 (1) /2546) ผ้าทอมือลายซัดพื้นฐาน (มผช. 18(1)/2546) และฝ้ายกดอก (มผช.63/2546) ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจาก เส้นไหมแท้ ซึ่งได้รับการรับรอง ณ วันที่ 3 ธันวาคม 2552 ซึ่งการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนมี ขั้นตอนที่ต้องใช้รายละเอียดในการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ โดยต้องนำผลิตภัณฑ์ไปที่สำนักงาน อุตสาหกรรมจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อตรวจสอบคุณภาพ วัตถุดิบในการผลิต คุณภาพเส้นไหมที่ใช้ในการ ผลิต (ภาพประกอบ 13-14)

ภาพประกอบ 13 ตัวอย่างผ้าไหมที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐาน
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ที่มา : ผู้วิจัย 22 พฤษภาคม 2554

เลขที่ ๓๕๒๔๑-๒๐๕๒/๑๘

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
ให้ใบรับรองฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมพื้นเมือง

ได้รับอนุญาตให้แสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนกับ
ผ้าทอมือลายมัดย้อมพื้นบ้าน มาตรฐานเลขที่ มผท.๑๘(๑)/๒๕๕๒
ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง ชนิดเส้นไหมแท้
สถานที่ทำชื่อ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมพื้นเมือง
เลขที่ ๕ ตรอก/ซอย - ถนน - หมู่ที่ ๒
ตำบล อินเอน อำเภอ ท่งระวาง จังหวัด บุรีรัมย์

ออกให้ ณ วันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

(นางรัตนารณ จิงสงวนสิทธิ์)
เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

สิ้นอายุวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ภาพประกอบ 14 ใบรับรองมาตรฐานและอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์
อุตสาหกรรม

ที่มา : กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก (2554 : เอกสารอัดสำเนา)

การบริหารจัดการกลุ่มทอผ้าไหม

กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก ได้รับการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มจากองค์กรปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐทำให้ได้รับการอบรมและการให้คำแนะนำในการบริหารจัดการ โดยในการบริหารจัดการกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก จะใช้ในรูปแบบของคณะกรรมการซึ่งได้มาจากการคัดเลือกจากสมาชิกซึ่งสมาชิกที่ได้รับการคัดเลือกให้มีตำแหน่งกรรมการ ดังนี้ (กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก. 2548 : เอกสารอัดสำเนา)

1. คณะกรรมการ

- 1.1 นางลำชี กุมรัมย์ ตำแหน่งประธานกรรมการ
- 1.2 นางสาวเรียง โกติรัมย์ ตำแหน่งรองประธานกรรมการ
- 1.3 นางสาวเค วังสุวรรณ ตำแหน่ง รองประธานกรรมการ
- 1.4 นางสาวยุพา กิษะรัมย์ ตำแหน่ง เลขานุการ
- 1.5 นางมณฑา โกติรัมย์ ตำแหน่ง เกร็ดบัญชี
- 1.6 นางลำไพ เบาระคน ตำแหน่ง ผู้ช่วยเกร็ดบัญชี
- 1.7 นางลำพอง กิษะรัมย์ ตำแหน่ง กรรมการ
- 1.8 นางสาวทองม้วย เพชรเลิศ ตำแหน่ง กรรมการ
- 1.9 นางวิไล กิรัมย์ ตำแหน่ง กรรมการ
- 1.10 นางจันทา ผลาหาญ ตำแหน่ง กรรมการ
- 1.11 นางถนอม กองรัมย์ ตำแหน่ง กรรมการ
- 1.12 นางชินิตย์ เพชรเลิศ ตำแหน่ง กรรมการ
- 1.13 นางสาวสนอง เพชรเลิศ ตำแหน่ง กรรมการ
- 1.14 นางสาวพาน กองรัมย์ ตำแหน่ง กรรมการ
- 1.15 นางลำควน รอบแก้ว ตำแหน่ง กรรมการ

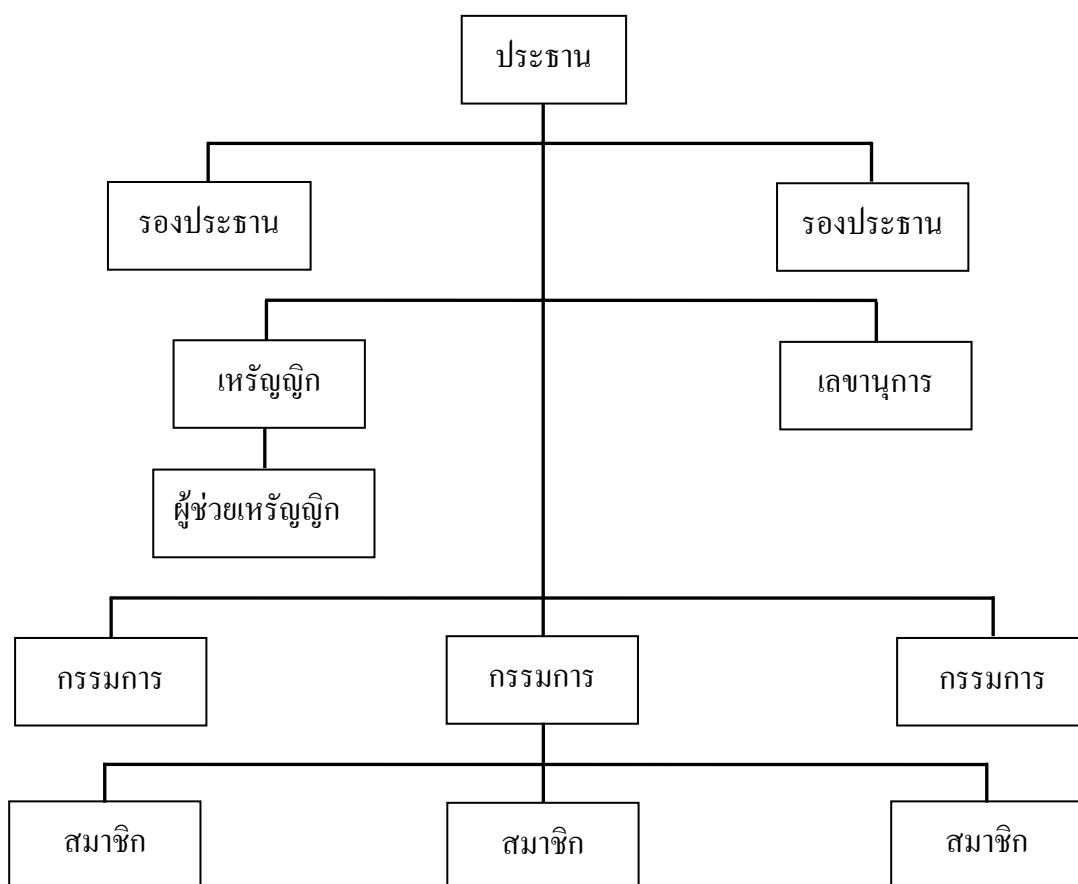
คณะกรรมการกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก ได้จากการคัดเลือกจากสมาชิกกลุ่ม โดยมีหน้าที่บริหารจัดการกลุ่มให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มทอผ้าไหมที่กำหนดไว้ นอกจากคณะกรรมการแล้วยังมีสมาชิก ดังต่อไปนี้

2. สมาชิก สมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอกมีดังนี้

2.1 นางพัฒนา กุมรัมย์	2.2 นางเสงี่ยม วงศ์สุวรรณ
2.3 นางอุไรวรรณ ไชยสุวรรณ	2.4 นางยุพิน สุทธิ
2.5 นางประมุน โกติรัมย์	2.6 นางมณี กะรัมย์
2.7 นางสาววรรค์ อุสารรัมย์	2.8 นางทองเมี้ยน เกรรัมย์

2.9 นางพงศ์ศรี แก้วพรม	2.10 นางสาวสุภา โกติรัมย์
2.11 นางสมพร สุทธิ	2.12 นางเจียมจิตต์ การรัมย์
2.13 นางทองม้วย เพชรเลิศ	2.14 นางละเมียด ขจีฟ้า
2.15 นางนิต หงส์ภักดี	2.16 นางมณีรัตน์ ประจันต์บาล
2.17 นางสมพงษ์ วงศ์สุวรรณ	

การบริหารจัดการกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก เป็นรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีแผนผังโครงสร้างการบริหารจัดการ ดังนี้

ภาพประกอบ 15 โครงสร้างการบริหารของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก

ที่มา : กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก (2548 : 3)

3. การบริหารจัดการด้านทุน

กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอกแม้จะได้รับการสนับสนุนการตั้งกลุ่มในครั้งแรกจากองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน แต่ทุนแรกเริ่มได้จากการระดมทุนจากสมาชิกในลักษณะหุ้นเพื่อเป็นทุนในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การผลิต เริ่มแรกมีการระดมหุ้นคนละ 100 บาท มีเงินทุน

จำนวน 1,500 บาท จากนั้นมีสมาชิกเพิ่มขึ้น ทำให้มีทุนเรือนหุ้น 3,200 บาทและมีการเพิ่มหุ้นมากขึ้น นอกจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน ได้สนับสนุนทุนเพิ่มซึ่งในปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียน 120,000 บาท ซึ่งการบริหารการเงินมีผู้รับผิดชอบติดต่อกับทั้งการเก็บเงินสด การจัดทำบัญชี รายงานการเงินประจำปี ให้กับทางกลุ่มมี จำนวน 2 คน คือ นางมณฑา โกติรัมย์ เป็น ทรัพย์สินของกลุ่ม และนางลำไผ เบาระคน ผู้ช่วยทรัพย์สิน ในการจัดทำบัญชีเป็นการทำบัญชีที่เป็นระบบ รูปแบบเป็นแบบบัญชีประยุกต์จากระบบบัญชีมาตรฐานที่สามารถจัดทำได้และสามารถเข้าใจได้

4. การบริหารจัดการด้านวัตถุดิบ

การบริหารจัดการวัตถุดิบของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกทุกคน ซึ่งวัตถุดิบที่ใช้เป็นหลักในการทอผ้าไหม คือ เส้นไหม โดยได้จากการเลี้ยงไหมของสมาชิกกลุ่มและจากการซื้อไหมจากตลาดทั่วไป เนื่องจากการผลิตเส้นไหมไม่เพียงพอต่อการผลิตในกลุ่ม สมาชิกจะต้องนำเส้นไหมมารวมกันที่กลุ่มเพื่อกระบวนการผลิตตั้งแต่ ฟอก ย้อม มัดหมี่และการทอและไหมที่นำมาผลิตทางกลุ่มจะคิดเป็นหุ้นหรือซื้อตามราคาของตลาด ในส่วนแปลงปลูกหม่อนสำหรับเลี้ยงตัวไหม สมาชิกแต่ละคนจะปลูกในพื้นที่ของตนเอง โดยทางกลุ่มจะคอยช่วยกันดูแลแปลงหม่อนของแต่ละคน โดยไม่คิดค่าตอบแทนและประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอห้วยราชเพื่อขอคำแนะนำในการดูแลแปลงหม่อนให้มีคุณภาพ นอกจากนั้นกลุ่มมีแปลงหม่อนที่เป็นของกลุ่ม จำนวน 7 ไร่ เพื่อใช้เป็นแปลงรวมในการเก็บและทำกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการผลิต

ภาพประกอบ 16 เส้นไหมที่เป็นวัตถุดิบในการทอผ้าไหม

ที่มา : ผู้วิจัย 22 พฤษภาคม 2554

5. การบริหารจัดการด้านการผลิต

กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวนนอกมีการจัดการด้านการผลิตที่ร่วมกันผลิตและแยกผลิตในบางกิจกรรม เช่น การสาวไหม การเลี้ยง เป็นต้น ในกระบวนการฟอก ย้อม มัดหมี่ และทอ จะทำร่วมกันในศูนย์การผลิตของกลุ่ม โดยในการผลิตจะมีผู้ควบคุมการผลิตที่เป็นคณะกรรมการคอยดูแลช่วยเหลือโดยผู้รับผิดชอบนั้นจะมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตอย่างชำนาญ มีการกำหนดตลาดในการทอผ้าเพื่อให้สนองกับความต้องการของตลาด หรือการกำหนดชนิดของผ้าที่จะทำ เช่น ผ้าไหมหางกระรอก ผ้าทอยกพื้น เป็นต้น

6. การบริหารจัดการด้านการตลาด

การจัดการด้านการตลาดของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวนนอก เป็นการตลาดทั้งภายในท้องถิ่นและต่างจังหวัด โดยการจำหน่ายจะมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งในและนอกสถานที่ รวมทั้งมีการหาช่องทางจำหน่ายในลักษณะกลุ่มทอผ้าไหมสู่ผู้บริโภคโดยตรง นอกจากนั้นการให้ลูกหลานที่ไปทำงานต่างจังหวัดนำไปจำหน่ายเป็นช่องทางจำหน่ายอีกทางหนึ่งที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจำหน่ายได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการได้รับการประสานงานจากหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชนที่จัดแสดงสินค้าให้นำสินค้าไปจำหน่าย เช่น จำหน่ายในงานกาชาดของจังหวัดบุรีรัมย์ โครงการจังหวัดเคลื่อนที่ หรืองานแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้มีการจัดขึ้นตามสถานที่ต่าง ๆ นอกจากนั้นทางกลุ่มมีศูนย์แสดงสินค้าที่องค์กรบริหารส่วนตำบลได้สนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างและนำสินค้าไปวางจำหน่ายสำหรับผู้สนใจและเดินทางมาซื้อผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มโดยตรง

7. การบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์

การบริหารด้านการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มไม่ได้มีการแต่งตั้งกรรมการ โดยเฉพาะในเรื่องดังกล่าว ซึ่งการประชาสัมพันธ์ที่ผ่านมาได้อาศัยการบอกกล่าวและเล่าต่อของผู้ที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแล้วมีความเชื่อมั่นในคุณภาพของผลิตภัณฑ์จึงมีการบอกต่อ ๆ กันไปในปัจจุบัน การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มโดยการจัดพิมพ์แผ่นพับเพื่อส่งไปยังหน่วยงาน องค์กร ทั้งของภาครัฐและเอกชน รวมทั้งการส่งไปยังกลุ่มอาชีพทั้งนี้การจัดส่งได้จัดส่งทางไปรษณีย์ เพื่อให้ผู้ที่สนใจในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสามารถสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ได้อย่างสะดวก การประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานของภาครัฐเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์อีกทางหนึ่งที่กลุ่มได้รับการสนับสนุนการประชาสัมพันธ์จากศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 26 จังหวัดบุรีรัมย์ โดยได้เชิญและนำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ไปแจกจ่ายให้กับกลุ่มอื่น ๆ (ภาพประกอบ 17)

ภาพประกอบ 17 แผ่นพับประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวนนอก พร้อมแสดงที่ตั้งกลุ่ม
 ที่มา : กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวนนอก (2554 : เอกสารอัดสำเนา)

บทบาทหน้าที่คณะกรรมการกลุ่มทอผ้าไหม

คณะกรรมการกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวนนอก มีจำนวน 15 คน ซึ่งในแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไปตามที่ได้รับมอบหมายและในกิจกรรมบางส่วนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่ม ได้มีการกำหนดบทบาทของคณะกรรมการไว้ คือ

นางจันทา ผลาหาญ อายุ 42 ปี, นางลำไผ เบาระคน อายุ 34 ปี และนางวิไล กิรัมย์ อายุ 44 ปี (2554 : สัมภาษณ์) เล่าว่าหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละคนได้กำหนดไว้ในข้อบังคับกลุ่ม เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำงานในแต่ละหน้าที่คือ

1. ประธานกรรมการ ได้แก่ นางลำชี กุรัมย์ มีหน้าที่ บริหารกลุ่มให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์โดยเป็นผู้แทนกลุ่มในการประสานหน่วยงาน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์ และการจำหน่ายสินค้า เป็นต้น นอกจากนี้ ต้องทำหน้าที่กับคณะกรรมการ

ส่วนอื่น ๆ เพื่อควบคุม คุณและกระบวนการผลิตให้ผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐาน การจัดหาวัตถุดิบให้ตรงกับความต้องการในการผลิต จัดหาแหล่งวัตถุดิบ เป็นต้น

2. รองประธาน มีจำนวน 2 คน ได้แก่ นางสาวจิราภรณ์ โกติรัมย์ และ นางสาวเก วังสุวรรณ มีหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากประธาน การควบคุมดูแลการผลิต การประสานงานกับองค์กร กลุ่ม หน่วยงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายหรือมอบอำนาจจากกลุ่มตามมติที่ประชุม ตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ผลิต การจัดหาวัตถุดิบ แหล่งวัตถุดิบ การสนับสนุนการผลิต และดูแลการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกับคณะกรรมการคนอื่น ๆ

3. เลขานุการ มีจำนวน 1 คน ได้แก่ นางยุพา กิษะรัมย์ มีหน้าที่จัดเก็บ จัดพิมพ์เอกสาร การบันทึกประชุม เอกสารสรุปผลการดำเนินงานในรอบเดือน รอบปี การจัดเตรียมเอกสาร ประชุมใหญ่สามัญ และตามที่ได้รับมอบหมาย

4. เภรัญญิก มีจำนวน 2 คน และเป็นเพรัญญิก 1 คน และผู้ช่วยเพรัญญิก 1 คน เพรัญญิก ได้แก่ นางมณฑา โกติรัมย์ ผู้ช่วยเพรัญญิก ได้แก่ นางลำไพ เบาละคน มีหน้าที่จัดการด้านการเงิน การบัญชี การจัดทำงบการเงินประจำปี เพื่อรายงานต่อที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี มีอำนาจเบิกจ่ายในด้านการเงินการส่งจ่ายเงินซื้อวัสดุ อุปกรณ์ วัตถุดิบและอื่น ๆ รวมทั้งการเรียก ระดมทุนจากสมาชิก จัดเก็บเงินสดในมือเพื่อใช้จ่ายในการบริหารจัดการ ออกใบสำคัญรับและ ใบสำคัญจ่ายเมื่อมีการรับจ่ายเงินของกลุ่ม ในการบริหารจัดการด้านการเงินนี้เพรัญญิกจะเป็นผู้ช่วย ในการจัดการ

5. กรรมการ อีกจำนวน 9 คน มีหน้าที่ผลิตสินค้าและควบคุมการผลิตให้มีคุณภาพ หรือตามที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนั้นมีหน้าที่สนับสนุนการผลิตโดยการนำวัตถุดิบเข้าร่วม การร่วม กิจกรรมการเตรียมวัตถุดิบวัสดุอุปกรณ์ และเข้าร่วมกระบวนการผลิต เสนอแนวปัญหา แนวทาง แก้ไขปัญหา เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ขั้นตอนการทอผ้าไหม

การทอผ้าไหมของบ้านสนวนนอก ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพชนที่ผลิตเพื่อการใช้ สอย มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย แต่มีบางประการที่ยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น ขั้นตอน การผลิตบางขั้นตอน การสาวไหม หรือการเลี้ยงไหม เป็นต้น กระบวนการทอผ้าไหม มีตั้งแต่ เริ่มเตรียมอุปกรณ์ เตรียมวัตถุดิบการผลิต จนถึงการผลิตเพื่อจำหน่าย มีรายละเอียด ดังนี้

1. วัตถุดิบและอุปกรณ์

นางสมพงษ์ วงศ์สุวรรณ อายุ 45 ปี, นางลำดวน รอบแก้ว อายุ 38 ปี และ นางพัฒนา กุมารัมย์ อายุ 41 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า อุปกรณ์ในการผลิตผ้าไหมมีอุปกรณ์ที่ใช้

ประกอบการดำเนินกิจกรรม แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ อุปกรณ์ในขั้นตอนการผลิตวัตถุดิบ และ อุปกรณ์ในขั้นตอนการทอผ้าไหม คือ

1.1 อุปกรณ์ในขั้นตอนการเลี้ยงไหม ในขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนตั้งแต่การปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม และการสาวไหม ได้แก่

1.1.1 หม่อน ในภาษาพื้นบ้านเรียกว่า เดิมมวน เป็นพืชที่เป็นอาหารสำหรับตัวไหม มี ลำต้นตั้งตรง มีกิ่งก้านมาก โดยการปลูกต้องเตรียมสถานที่ที่ไม่มีน้ำท่วมขังมีการระบายน้ำที่ดี ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะปลูกในพื้นที่ว่างที่เป็นสวนใกล้บ้าน เพื่อสะดวกต่อการดูแลรักษา เมื่อเตรียมสถานที่แล้วจะนำพันธุ์หม่อนที่ปักชำเตรียมไว้แล้วลงปลูกในพื้นที่ที่เตรียมไว้ ปลูกกระห่างประมาณ 25-30 เซนติเมตรต่อดัน พันธุ์หม่อนที่ชาวบ้านสวนนอกนิยมปลูกในปัจจุบัน คือนครราชสีมา 60 (นม.60) ที่ได้รับการส่งเสริมและคำแนะนำจากสำนักงานเกษตรอำเภอห้วยราชให้ปลูกพันธุ์ดังกล่าว เพราะให้ผลผลิตต่อปีมาก

ภาพประกอบ 18 หม่อน หรือ เดิมมวน ที่ใช้เลี้ยงไหม พันธุ์ที่นิยมปลูก นม.60

ที่มา : ผู้วิจัย 28 พฤษภาคม 2554

1.1.2 ตัวไหม ภาษพื้นบ้านเรียกว่า โคนเนียง การเลี้ยงไหมของกลุ่มสมาชิกจะเลี้ยงที่บ้านของตนเองและมีการเลี้ยงรวมในอีกส่วนหนึ่งซึ่งทำให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกัน การเลี้ยงไหมตั้งแต่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้จัดตั้งกลุ่มได้เลี้ยงไหมพันธุ์พื้นบ้าน เมื่อได้รับการ

ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มแล้วได้รับคำแนะนำจากส่วนต่าง ๆ ให้เลี้ยงไหมพันธุ์ที่ให้เส้นไหมที่ดี ได้ปริมาณมาก เส้นไหมมีคุณภาพ ได้แก่ พันธุ์ดอกบัว เป็นพันธุ์ไหมไทยแท้ที่ให้ปริมาณเส้นไหมประมาณ 16-18 กิโลกรัมต่อกล่อง ซึ่งไหม 1 กล่องจะมีปริมาณตัวไหม ประมาณ 5,000-6,000 ตัว โดยปกติวงจรชีวิตของหนอนไหมเริ่มตั้งแต่เป็นไข่จนเป็นผีเสื้อ จะใช้เวลา ประมาณ 43-45 วัน โดยวงจรชีวิตของตัวไหมจะมีวงจรชีวิต ดังนี้

1.1.2.1 ระยะไข่ หลังจากแม่ผีเสื้อวางไข่แล้วจะใช้เวลา 10-12 วัน ในการฟักออกมาเป็นหนอนไหม ซึ่งหลังจากฟักแล้วไม่ควรเกิน 3 ชั่วโมงจะต้องให้อาหารโดยหั่นใบหม่อนอ่อนเป็นชิ้นเล็ก ๆ ให้กิน

1.1.2.2 ระยะตัวหนอน ในระยะตัวหนอน จะมี 5 วัย ซึ่งแต่ละวัยจะมีระยะเวลาในการเปลี่ยนวัยจะใช้ระยะเวลาที่สั้นใกล้เคียงกันในแต่ละวัย คือ

1) ไหมวัย 1 เป็นหนอนไหมวัยอ่อนระยะเวลา 3-4 วัน การให้อาหารต้องหั่นใบหม่อนให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ โดยให้อาหาร 3 เวลา หลังจากนั้นจะหยุดกินอาหาร 1 วัน เพื่อลอกคราบใหม่ ระยะที่ลอกคราบนี้เรียกว่า ไหมนอน เมื่อลอกคราบเสร็จเข้าสู่วัยที่ 2 เรียกว่า ไหมตื่น จึงจะเริ่มกินอาหารอีกครั้ง

2) ไหมวัย 2 จะใช้เวลา 2-3 วัน หนอนไหมในวัยนี้จะยังคงเป็นไหมวัยอ่อน การให้อาหารยังคงให้โดยการหั่นใบหม่อนให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ เมื่อครบ 3 วัน หนอนไหมจะหยุดกินอาหารเพื่อลอกคราบเข้าสู่การเป็นไหมในวัยต่อไป

3) ไหมวัย 3 หนอนไหมวัยนี้ จะเริ่มมีหัวและลำตัวที่โตขึ้น โดยระยะเวลาในการเจริญเติบโต 3-4 วัน แล้วหยุดกินอาหาร 1 วัน เพื่อลอกคราบเข้าสู่การเป็นหนอนไหมวัยต่อไป การให้อาหารในวัยนี้จะให้ใบหม่อนอ่อนทั้งใบเป็นอาหาร

4) ไหมวัย 4 เป็นไหมวัยที่เจริญเติบโตแล้วซึ่งจะใช้เวลา 5-6 วัน ในการเจริญเติบโตสู่ไหมวัยต่อไป การให้อาหารจะใช้ใบหม่อนที่แก่ให้ทั้งใบ โดยต้องให้อาหาร 3 เวลา เป็นช่วงวัยที่กินอาหารจำนวนมาก จากนั้นจะหยุดกินอาหาร 1 วันเพื่อลอกคราบในการเป็นหนอนไหมที่โตเต็มวัย

5) ไหมวัย 5 เป็นไหมที่โตเต็มวัย ไหมวัยนี้ใช้เวลา 7-8 วัน ในการเจริญเติบโตเป็นตัวไหมที่โตเต็มที่ โดยในระยะนี้ตัวไหมที่แก่เต็มที่จะเริ่มเปลี่ยนสีเป็นสีเหลือง เรียกว่า ไหมสุก พร้อมทั้งจะสร้างรังไหม การให้อาหารจะให้หม่อนใบแก่ทั้งใบและให้อาหารบดขี้เพื่อให้อาหารที่ตัวไหมสะสมสารอาหารในการสร้างรังไหม

1.1.2.3 ระยะทำรัง เมื่อหนอนไหมโตเต็มที่และเปลี่ยนเป็นสีเหลือง โดยจะมีระยะเวลา 2-4 วัน ในการเปลี่ยนสภาพเป็นดักแด้

1.1.2.4 ระยะดักแด้ เมื่อโตเต็มที่แล้วนำไปใส่อุปกรณ์ที่หนอนไหมจะ
ทำรังจะใช้เวลา 10-12 วัน ในรังไหมในการเจริญเติบโตสู่การเป็นผีเสื้อ

1.2.2.5 ระยะผีเสื้อ เป็นระยะสุดท้ายจะใช้เวลา 3-4 วัน ผีเสื้อไหมจะออก
จากรังไหมเพื่อผสมพันธุ์และวางไข่ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. 2554 : ออนไลน์)

ภาพประกอบ 19 ตัวไหม หรือ โคนเนียง ที่นิยมเลี้ยงได้แก่พันธุ์ดอกบัว
ที่มา : ผู้วิจัย 28 พฤษภาคม 2554

นางสมพงษ์ วงศ์สุวรรณ อายุ 45 ปี (2554 : สัมภาษณ์) เล่าว่า อุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยงไหม
นอกจากจะมีจำนวนมากแล้วยังมีอีก คือ

1.1.3 กระจัง ภาชนะพื้นบ้านเรียกว่า เกรียง เป็นภาชนะทรงกลมที่สานด้วยไม้ไผ่
มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.20 เมตร มีขอบสูง 5 เซนติเมตร ใช้สำหรับใส่ตัวไหมสำหรับการเลี้ยง
โดยนำตัวไหมมาไว้ข้างใน นำใบหม่อนมาทับลงบนตัวของตัวไหมซึ่งตัวไหมจะขึ้นมากินใบหม่อน
เอง จากนั้นจะห่อด้วยผ้าคลุมไว้กันแมลงวันและแมลงอื่น ๆ มากัดและรบกวนตัวไหม
(ภาพประกอบ 20)

1.1.4 ชั้นวางกระจัง จะทำด้วยไม้ที่ประกอบขึ้นเป็นชั้นมีช่องว่างสำหรับสอด
กระจังซึ่งอาจทำเป็น 5-6 ชั้น มีความยาวประมาณ 10 เมตร สามารถวางกระจังได้ 2 กระจังต่อชั้น
เสาชั้นวางกระจังทั้ง 4 ข้างจะรองด้วยภาชนะที่สามารถใส่น้ำได้ เพื่อป้องกันมดและแมลงที่จะมา
รบกวนหรือกัดตัวไหม (ภาพประกอบ 21)

1.1.5 จ้อ ภาษาพื้นบ้านเรียกว่า จอ เป็นอุปกรณ์สำหรับใส่ตัวไหมเมื่อแก่เต็มที่ หรือตัวไหมสุก เป็นวงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.40 เมตร มีขอบสูงประมาณ 5 เซนติเมตร ภายในจะตอกไม้ไผ่สานต่อกันให้ยาวแล้วนำมาวางวนไปเป็นวงกลม โดยให้มีช่องว่างระหว่างแถว ประมาณ 3 เซนติเมตร ช่องว่างระหว่างแถวจะใช้สำหรับใส่ตัวไหมที่แก่เต็มที่หรือตัวไหมสุกทำรัง เป็นฝักไหม (ภาพประกอบ 22)

ภาพประกอบ 20 กระจั่งหรือเกรียง อุปกรณ์สำหรับเลี้ยงไหม
ที่มา : ผู้วิจัย 28 พฤษภาคม 2554

ภาพประกอบ 21 ชั้นวางกระจั่งสำหรับการเลี้ยงไหม
ที่มา : ผู้วิจัย 28 พฤษภาคม 2554

ภาพประกอบ 22 จ่อหรือจ่อ สำหรับใส่ตัวไหมสุกเพื่อให้ตัวไหมสร้างรังไหม
ที่มา : ผู้วิจัย 28 พฤษภาคม 2554

1.2 อุปกรณ์การทอผ้าไหม ในขั้นตอนการทอผ้าไหมจะเริ่มตั้งแต่การนำฝักไหมมาเพื่อทำการสาวไหมให้เป็นเส้นไหมจนถึงกระบวนการของการทอเป็นผ้าไหม อุปกรณ์ในการทอผ้าไหม มีดังนี้

1.2.1 หม้อต้มรังไหมและรอกสำหรับสาวไหม ส่วนใหญ่ในการสาวไหมจะใช้หม้อหนึ่งในการสาวเพราะจะใส่น้ำได้ในปริมาณมากหรืออาจใช้ภาชนะอื่นที่มีความพอดีกับขาตั้งรอก ที่มีลักษณะเป็น 2 ขาและมีแกนรอกที่หมุนได้อยู่ตรงกลางสำหรับการปั่นใยไหมให้เป็นเส้น (ภาพประกอบ 23)

1.2.2 ไม้สับหลอด ภาษาพื้นบ้านเรียก เวกชราว เป็นไม้ง่ามมีด้ามยาว ฝักครึ่งในส่วนปลายเพื่อให้เส้นไหมลอดผ่าน ไม้จีนจะใช้เพื่อเกลี่ยรังไหมให้กระจายแล้วลอดผ่านรูของไม้ผ่านมายังรอกที่จะทำหน้าที่ปั่นให้ใยไหมรวมกันเป็นเส้นไหม (ภาพประกอบ 24)

1.2.3 อัก มีลักษณะมีไม้ยืนจำนวน 6 อัน ตีประกบข้างกับแผ่นไม้วงกลมที่มีรูเจาะอยู่ตรงกลางสำหรับสอดเหล็กฐานอัก เพื่อจัดระเบียบเส้นไหม อักมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 30 เซนติเมตรสูงประมาณ 40 -50 เซนติเมตร (ภาพประกอบ 25)

1.2.4 ฐานอัก เป็นอุปกรณ์ที่จะใช้ร่วมกับอักเพื่อปั่นเส้นไหมเข้าอัก มีลักษณะทำด้วยไม้ที่วางราบกับพื้นมีขนาดหนาแล้วตั้งไม้หลักขึ้น 1 หลัก เพื่อใส่เหล็กหรือไม้สำหรับสอดเข้ารูของอักที่เจาะไว้ ไม้ที่วางราบกับพื้นจะมีน้ำหนักถ่วงไม่ให้เสาของฐานอักโยกได้ (ภาพประกอบ 26)

ภาพประกอบ 23 หม้อต้มรังไหมและรอกสำหรับสาวไหม
ที่มา : ผู้วิจัย 14 มิถุนายน 2554

ภาพประกอบ 24 ไม้สับหลอด หรือ เวชราว สำหรับเกลี่ยเส้นไหมขณะสาวไหม
ที่มา : ผู้วิจัย 14 มิถุนายน 2554

ภาพประกอบ 25 อักที่ใช้สำหรับปั่นเส้นไหมหลังจากสาวไหมเส้น เป็นการจัดระเบียบเส้นไหม
ที่มา : ผู้วิจัย 14 มิถุนายน 2554

ภาพประกอบ 26 ฐานอักสำหรับปั่นเส้นไหมเข้าอักเพื่อจัดระเบียบเส้นไหม
ที่มา : ผู้วิจัย 14 มิถุนายน 2554

1.2.5 ระวัง ภาษาพื้นบ้านเรียก ระวัง เป็นอุปกรณ์สำหรับปักเส้นไหมและจัดระเบียบเส้นไหมเพื่อเข้าอึกหรือใช้สำหรับปั่นเส้นไหมเข้าหลอดด้ายใช้คู่กับไ้ มีลักษณะมีแกนสำหรับใส่ไม้ไผ่เป็นขาที่ส่วนปลายทั้งสองข้าง ๆ ละ 3 อัน สำหรับมัดเชือกในตอนเข้าด้วยกัน ตรงปลายทั้งสองข้างโยงมายังอีกส่วนปลายฝั่งตรงข้ามเพื่อให้มีลักษณะวงกลม

ภาพประกอบ 27 ระวัง หรือ ระวัง ใช้สำหรับปั่นเส้นไหมเข้าอึกเพื่อจัดระเบียบเส้นไหม
ที่มา : ผู้วิจัย 14 มิถุนายน 2554

1.2.6 ไ้ ภาษาพื้นบ้านเรียก ระวังส ใช้สำหรับกรอเส้นไหมเข้าหลอดแนว
นำไปใส่กระสวย ต้องนำไปใช้กับระวัง มีลักษณะด้านหนึ่งเป็นกงล้อขนาดใหญ่เส้นผ่าศูนย์กลาง
ประมาณ 60 เซนติเมตร มีเพลาหมุนและที่จับหมุน มีสายพานหรือใช้ด้ายในตอนขนาดใหญ่โยง
ไปที่แกนเหล็กเล็ก ๆ สำหรับเสียบหลอดอีกด้านหนึ่ง (ภาพประกอบ 28)

1.2.7 กระสวย ภาษาพื้นบ้านเรียกกระสวย ใช้สำหรับใส่หลอดด้ายเส้นพุ่งในการ
ทอผ้าไหม มีลักษณะเป็นไม้ยาวประมาณ 30 เซนติเมตร ปลายทั้งสองข้างเรียวยาวเล็ก ตรงกลางจะมี
ขนาดความกว้าง 2.5 – 3.0 เซนติเมตร ตรงกลางมีร่องสำหรับใส่หลอดด้ายเส้นพุ่ง มีรูสำหรับสอด
เส้นไหมตรงข้างระหว่างกลางของร่องที่ใส่หลอด กระสวยส่วนใหญ่ทำจากไม้เนื้อแข็งและมี
ผิวเรียบเพื่อป้องกันการติดของเส้นไหม (ภาพประกอบ 29)

ภาพประกอบ 28 ไน หรือระหัด ใช้สำหรับกรอเส้นไหมเข้าหลอดเส้นพุ่ง
ที่มา : ผู้วิจัย 14 มิถุนายน 2554

ภาพประกอบ 29 กระสวย หรือกระชวย ใช้ใส่หลอดด้ายเส้นพุ่ง
ที่มา : ผู้วิจัย 14 มิถุนายน 2554

1.2.8 หลักเปีย เป็นโครงไม้สำหรับเตรียมไหมเส้นยืน มีลักษณะเป็นโครงไม้สี่เหลี่ยม ผืนผ้า เสาทั้งทางด้านซ้ายและขวาจะมีเสาเล็ก ๆ สูงประมาณ 10 เซนติเมตร สำหรับเกี่ยวเส้นไหมข้างละ 8-10 เสา หลักเปียสามารถทำไหมเส้นยืนได้ประมาณ 20-30 เมตร ในปัจจุบันมีขนาดใหญ่ขึ้นสามารถทำได้ถึง 100 เมตร

ภาพประกอบ 30 หลักเปีย ใช้สำหรับถักไหมเส้นยืน

ที่มา : ผู้วิจัย 14 มิถุนายน 2554

1.2.9 โกงคั้นหมี่ ใช้สำหรับการทำไหมเส้นพุ่ง โดยการนำเส้นไหมมาปั่นเรียงกันให้มีขนาดที่ต้องการเพื่อจะนำไปมัดหมี่ลายต่าง ๆ มีลักษณะเป็นโครงไม้สี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้างตั้งแต่ 1.02 เมตร ขึ้นไป โครงไม้จะมีแกนสำหรับวางที่ขาตั้งทั้งสองข้าง ที่ทำจากไม้หรือเหล็ก และจะมีไม้ขนาดกว้าง 5 เซนติเมตร มีร่องบากไว้สำหรับนับเส้นไหม จำนวน 60 ร่อง โดยแต่ละร่องจะห่างกัน 1 เซนติเมตร (ภาพประกอบ 31)

1.2.10 โกงมัดหมี่ ใช้สำหรับจิ้งเส้นไหมที่ได้จากการคั้นหมี่มาขึ้นเพื่อมัดด้วยเชือกฟางให้เป็นลายหมี่ตามที่ต้องการ มีขนาดกว้าง 30 เซนติเมตร ยาว 1 เมตรขึ้นไป มีขา 4 ขา สูง 25 เซนติเมตร ในปัจจุบัน โกงมัดหมี่จะทำด้วยเหล็ก ทำให้มีความทนทาน (ภาพประกอบ 32)

ภาพประกอบ 31 โ Song คั้นหมี่ ใช้สำหรับจัดเส้นไหมเพื่อนำไปมัดหมี่
ที่มา : ผู้วิจัย 21 มิถุนายน 2554

ภาพประกอบ 32 โ Song มัดหมี่
ที่มา : ผู้วิจัย 21 มิถุนายน 2554

1.2.11 ฟืม ภาษาพื้นบ้านเรียก ทมินเซอ มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวประมาณ 1.20 เมตร กว้าง 25 เซนติเมตร จะมีฟืมเป็นซี่เล็ก ๆ เรียงกันในแนวตั้งอยู่ภายใน มีความถี่ให้เป็นช่องที่สอดเส้นไหมย่นได้ช่องละ 1 เส้น ใช้สำหรับกระทบเส้นไหมให้แน่นเป็นผืนผ้า ฟืมจะมีตะกอบประกอบสำหรับดึงไหมเส้นย่นให้เปิดช่องสำหรับการสอดกระสวยไหมพุ่ง โดยฟืมจะมีตั้งแต่ 4 ตะกอบขึ้นไป

ภาพประกอบ 33 ฟืมทอผ้าไหมและตะกอบทอผ้าไหม

ที่มา : ผู้วิจัย 21 มิถุนายน 2554

1.2.12 กี่ เป็นอุปกรณ์ขนาดใหญ่ประกอบด้วยเสา 4 เสา มีคานบน 4 คาน คานล่าง 4 คาน และคานกลางสำหรับพาดไหมเส้นย่น 1 คน มีไม้แกนม้วนเส้นไหมย่นที่ปลายคานด้านซ้ายขวาจะมีเสาเพื่อวางแกนม้วนผ้าที่ทอแล้วข้างละ 1 เสา คานด้านบนสำหรับแขวนฟืม โดยการนำไม้สอดเข้ากับเชือกที่ร้อยแขวนฟืมอยู่แล้วสอดเข้ากับเชือกที่อยู่คานทั้งสองข้าง ช่องว่างระหว่างเสาด้านหลังกับเสาวางแกนม้วนผ้าที่ทอแล้วจะมีไม้พาดสำหรับนั่งทอ (ภาพประกอบ 34)

ภาพประกอบ 34 ลักษณะที่ทอผ้าไหม

ที่มา : ผู้วิจัย 21 มิถุนายน 2554

2. ขั้นตอนในการทอผ้าไหม

การทอผ้าไหมมีขั้นตอนที่ละเอียด ซับซ้อน ใช้เวลาในการทำในแต่ละขั้นตอน โดยเป็นการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิทยาการสมัยใหม่ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างถึงขั้นตอนการทอผ้าไหมมีดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นเตรียมวัตถุดิบ

ในขั้นการเตรียมวัตถุดิบเพื่อผลิตผ้าไหมเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่การสาวเส้นไหมจนกระทั่งการทอผ้าไหม โดยขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบมีดังนี้

2.1.1 การสาวไหม

นางมณี กระจิมย์ อายุ 47 ปี นางสมพาน กองรัมย์ อายุ 41 ปี นางนิต หงส์กักดี อายุ 39 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า การเตรียมเส้นไหมเริ่มตั้งแต่การสาวไหม การสาวไหมเป็นการสาวเส้นไหมจากรังไหมให้เป็นเส้นโดยใช้อุปกรณ์การสาวประกอบด้วย หม้อต้มรังไหม ไม้สับหลอด หรือ เวกชราว การสาวไหมจะทำโดยการนำน้ำใส่ในหม้อต้มแล้วนำไม้ชิ้นเจียให้รังไหมกระจายเพื่อให้เส้นไหมแตกและมารวมเป็นเส้นในแกนหมุนที่จะเป็นที่ทำให้ใยไหมพันและติดกันเป็นเส้น (ภาพประกอบ 35)

ภาพประกอบ 35 การสาวไหม

ที่มา : ผู้วิจัย 24 มิถุนายน 2554

2.1.2 การฟอกไหม

นางชนิดย์ เพชรเลิศ อายุ 39 ปี นางสาวสุภา โกติรัมย์ อายุ 41 ปี นางพงศ์ศรี แก้วพรม อายุ 50 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า การฟอกไหมเป็นการฟอกเส้นไหมให้ขาว โดยการใช้ด่างที่เป็นสารฟอกขาว โดยการต้มน้ำให้เดือดแล้วนำด่างเทลงในหม้อน้ำที่เดือด คนให้ต่างละลายและนำเส้นไหมที่จะฟอกลงแช่ในน้ำที่กำลังเดือดประมาณ 1 ชั่วโมง เมื่อเส้นไหมขาวแล้วนำมาตากที่ราวไม้ไผ่ (ไม้ไผ่เป็นไม้ผิวเรียบทำให้เส้นไหมไม่เกาะติดและไม่ทำให้เส้นไหมขาด) ในการตากเส้นไหมที่ฟอกแล้วจะมีการกระตุกเส้นไหมให้ตรงในขณะที่ยังมีความเปียกชื้นอยู่ จะทำให้เส้นไหมตรงเร็วขึ้น

2.1.3 การคั่นไหมเส้นยืน

นางลำไพ เบนระคน อายุ 34 ปี นางลำดวน รอบแคว้น อายุ 38 ปี นางสมพาน กองรัมย์ อายุ 41 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า การคั่นเส้นไหมยืนเป็นการกำหนดความยาวและความกว้างในการทอผ้าไหมโดยนำเส้นไหมมาเกี่ยวกับโพงโดยการนับรอบและเส้นไหมที่ใช้จะดึงจากอัก จำนวน 4 อัน นับเป็นรอบ ซึ่งการคั่นไหมยืนเป็นขั้นตอนก่อนการนำไปย้อมเส้นไหมยืนตามสีที่ต้องการ และเป็นขั้นตอนที่สามารถทำพร้อมกับการคั่นไหมเส้นพุ่งไปพร้อม ๆ กันได้

2.1.4 การคืนเส้นไหมพุ่ง

นางถนอม กองรัมย์ อายุ 42 ปี นางพัฒนา กุมรัมย์ อายุ 41 ปี

นางประมุน โกติรัมย์ อายุ 53 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า การคืนไหมเส้นพุ่งเป็นการเตรียมการเพื่อนำไปมัดหมี่ให้ได้ลายที่ต้องการ ในการคืนจะมีการนับเส้นไหมตามร่องที่อยู่กับโสมเพื่อให้ได้จำนวนเส้นและขนาดความกว้างที่แน่นอน

ภาพประกอบ 36 การคืนไหมเส้นพุ่งก่อนนำไปมัดหมี่

ที่มา : ผู้วิจัย 24 มิถุนายน 2554

2.1.5 การมัดหมี่

นางสมพร สุทธิ อายุ 49 ปี นางประมุน โกติรัมย์ อายุ 53 ปี

นางสาวสุภา โกติรัมย์ อายุ 41 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ขั้นตอนการมัดหมี่เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญในการทำ เนื่องจากเป็นขั้นตอนการทำที่ละเอียดและเข้าใจถึงลายต่าง ๆ ของผ้าไหม ซึ่งต้องดูจากต้นแบบที่ทอเสร็จแล้ว การมัดหมี่จะนำหมี่ที่คืนได้แล้วไปจึงกับโสมมัดหมี่เพื่อให้ตั้งและทำให้มีการมัดตลอดลายได้สะดวกขึ้น สิ่งที่ใช้ในการมัดหมี่ได้แก่เชือกฟาง เพราะมีลักษณะที่เป็นแผ่นใหญ่สามารถดึงให้แน่นและตัดเชือกออกได้ง่าย (ภาพประกอบ 37)

2.1.6 การย้อมหมี่

นางเจียมจิตต์ การรัมย์ อายุ 44 ปี นางลำพอง กิษรัมย์ อายุ 49 ปี

นางจันทา ผลหาญ อายุ 42 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า การย้อมหมี่เป็นการย้อมเพื่อให้เกิด

ลวดลายตามที่มีการมัดไว้ โดยใช้สีเคมี ตรงที่มัดหมีจะไม่ถูกสีย้อม สีย้อมจะถูกเฉพาะตรงที่ไม่มีเชือกมัด แล้วนำไหมเส้นยืนไปล้างสีโดยการใช้น้ำสำหรับล้างสีจากนั้นจึงนำไปย้อมสีพื้นเป็นสีอื่นตามที่ต้องการ แล้วนำไปตากให้แห้งก่อนที่จะนำไปแก้ไขอกมัดหมีออก

ภาพประกอบ 37 หมีที่มัดเป็นลวดลาย

ที่มา : ผู้วิจัย 24 มิถุนายน 2554

2.1.7 การตัดเชือกมัดหมี

นางสมพาน กองรัมย์ อายุ 41 ปี นางสาวทองม้วย เพชรเลิศ อายุ 48 ปี นางทองเมี้ยน เกรัมย์ อายุ 53 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า เมื่อย้อมหมีที่เป็นพื้นเสร็จแล้ว จะนำหมีมาแก้ไขอกมัดออกโดยการใช้น้ำที่คมตัดเชือกที่มัดออก ในการแก้ไขอกมัดหมีต้องมีความระวังเป็นพิเศษโดยจะไม่ให้คมมีดถูกไหมเส้นยืนขาด เพราะไหมเส้นยืนนี้จะนำไปใส่ในระวิงเพื่อกรอเข้าหลอดต่อไป

2.1.8 การกรอไหมเส้นยืนเข้าหลอด

นางณอม กองรัมย์ อายุ 42 ปี นางวิไล เกรัมย์ อายุ 44 ปี นางมณี เกรัมย์ อายุ 47 ปี (2549 : สัมภาษณ์) เล่าว่าการกรอเส้นไหมเข้าหลอดต้องนำไหมเส้นพุ่งไปเข้ากับระวิงและใช้คู่กับใบ หลอดจะเสียบไว้ที่เหล็กใน นำเส้นไหมมาพันรอบหลอดแล้วเริ่มหมุนแกนของใบ เพื่อให้เส้นไหมพันเข้าที่หลอดให้มีขนาดพอดีกับร่องของกระสวยที่จะใช้พุ่งเส้นไหมในการทอ ในการกรอเส้นไหมเข้าหลอดจะกรอให้เสร็จทั้งหมดของไหมเส้นพุ่งที่มีอยู่เพื่อจะได้มีการกรอเพียงรอบเดียวแล้วนำไปทอได้อย่างต่อเนื่อง

ภาพประกอบ 38 การกรอเส้นไหมยีนเข้าหลอดเพื่อนำไปทอ

ที่มา : ผู้วิจัย 24 มิถุนายน 2554

2.2 การทอผ้าไหม

การทอผ้าของกลุ่มทอผ้าไหมมีลักษณะการทอเหมือนกับการทอผ้าไหมพื้นบ้านในท้องถิ่นทั่วไปโดยอุปกรณ์ที่ใช้ทอจะใช้ทั้งแบบดั้งเดิมและเป็นก็กระตุก จากการสัมภาษณ์วิธีการทอผ้าไหมแต่ละชนิดจะใช้ระยะเวลา 10-15 วัน ต่อผ้า ที่มีความยาว 10 เมตร จากการสัมภาษณ์วิธีการทอผ้าไหมมีดังนี้

นางเสงี่ยม วงศ์สุวรรณ อายุ 51 ปี นางลำพอง กิชะรัมย์ อายุ 49 ปี

นางชนิดย์ เพชรเลิศ อายุ 39 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า การทอผ้าไหมของกลุ่มไม่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่น จะแตกต่างเฉพาะลวดลายเพราะลวดลายจะได้รับต้นแบบสืบทอดมาจากปู่ย่า ตายายในอดีตที่ทอแล้วนำผ้าที่ทอมาเป็นต้นแบบในการมัดหมี่ ซึ่งการทอในอดีตจะใช้กรรมดาทั่วไปในปัจจุบันจะใช้ก็กระตุกแต่ยังมีการใช้ก็แบบดั้งเดิมอยู่ (ภาพประกอบ 39)

การทอผ้าไหมจะเริ่มจากการเตรียมอุปกรณ์แล้วนำฟืมมาแขวนกับก็ จากนั้นจะนำไหมเส้นยีนสอดเข้ากับช่องฟืมและผ่านตะกอฟืมมามัดเข้ากับคานที่ใช้สำหรับพันผ้าที่ทอแล้วนำไหมเส้นยีนอีกทางหนึ่งไปพันกับแกนพันด้านหน้า เพื่อให้ไหมเส้นยีนตึงและใช้พื้นที่ในการจึงน้อยลง เมื่อมัดไหมเส้นยีนเสร็จจะนำแปรงที่ทำด้วยก้านมะพร้าวมาหวีโดยนำไปน้ำที่ต้มละลาย

แปรงข้าวเหนียวนำพรมลงบนไหมเส้นยืนและหวีให้แห้ง ซึ่งการหวีจะทำให้ไหมเส้นยืนไม่พันติดกันและจะทำให้เส้นไหมแข็งไม่ขาดง่าย (ภาพประกอบ 40-41)

ภาพประกอบ 39 ที่ที่ใช้ทอผ้าในอดีตและปัจจุบันยังคงใช้อยู่
ที่มา : ผู้วิจัย 30 มิถุนายน 2554

ภาพประกอบ 40 การมัดไหมเส้นยืนเข้ากับไม้พนักก่อนเริ่มทอผ้าไหม
ที่มา : ผู้วิจัย 30 มิถุนายน 2554

ภาพประกอบ 41 แปรง หรือแปรงเซ็ดเมาะ สำหรับหวีไหมเส้นยืน
ที่มา : ผู้วิจัย 30 มิถุนายน 2554

นางจันทา ผลาหาญ อายุ 42 ปี นางลำควน รอบแคว้น อายุ 38 ปี
นางประมุน โกดิรัมย์ อายุ 53 ปี (2554 : สัมภาษณ์) เล่าต่อว่า หลังจากมัดไหมเส้นยืนและหวีให้แห้ง
เรียบร้อยจะทำการทอ ซึ่งการทอจะมีไม้สำหรับเหยียบ จำนวน 4 ไม้เพื่อสลับไหมเส้นยืนให้เปิด
ช่องว่างสำหรับสอดไหมเส้นพุ่ง สลับไปมาจากขวาไปซ้ายและจากซ้ายไปขวา เมื่อสอดไหมเส้นพุ่ง
จะดึงฟืมเข้ามากระทบ 2-3 ครั้งให้แน่นจากนั้นจะเหยียบไม้เพื่อเปิดช่องไม้ต่อไปสลับไปมา
การเหยียบไม้เพื่อเปิดช่องสอดไหมเส้นพุ่งเป็นการดึงตะกอเพื่อให้ขึ้นลงตามจังหวะเหยียบซึ่ง
ตะกรอจะเป็นอุปกรณ์ที่ทำให้เกิดช่องว่างในการสอดไหมเส้นพุ่ง

นางสาวเค วรย์สุวรรณ อายุ 50 ปี นางนิต หงส์ภักดี อายุ 39 นางพัฒนา กุรมรัมย์
อายุ 41 ปี (2554 : สัมภาษณ์) เล่าต่อว่าหลังจากเสร็จการเตรียมการทอและทอผ้าให้ได้ความยาวจน
หมดแล้วจะทำการตัดผ้าออกจากฟืมโดยต้องใช้มีดที่คมสำหรับตัด โดยการตัดจะให้เหลือผ้าติดไว้
กับฟืมเพื่อป้องกันเส้นไหมหลุดออกจากฟืมจะทำให้ต่อเส้นไหมได้ยากขึ้นทำให้ต้องใช้เวลาในการ
เตรียมการทอในครั้งต่อไป

ภาพประกอบ 42 การตัดผ้าออกจากฟืม

ที่มา : ผู้วิจัย 14 กรกฎาคม 2554

ผลิตภัณฑ์กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวน

ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวน เป็นผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีลักษณะที่โดดเด่นและสวยงาม จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มทอผ้าไหม มีผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดดังนี้

1. ผ้าไหมหางกระรอก

นางอุไรวรรณ ไชยสุวรรณ อายุ 52 ปี นางสมพงษ์ วงศ์สุวรรณ อายุ 45 ปี นางมณี กระรัมย์ อายุ 47 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่ากลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวนมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายที่โดดเด่นและมีชื่อเสียง ได้แก่ ผ้าไหมหางกระรอก ที่เป็นทั้งผ้าไหมหมัดหมี่และผ้าพื้น สีเดียว ซึ่งการทอจะใช้ไหมเส้นยืน 2 เส้น มีความละเอียดทำให้มีลวดลายที่สวยงามเพื่อขึ้นผ้ามีลักษณะนุ่มหนา สวมใส่ไม่ระคายผิว

ภาพประกอบ 43 ผ้าโสร่งที่เป็นผ้าไหมหางกระรอก

ที่มา : ผู้วิจัย 22 พฤษภาคม 2554

2. ผ้าไหมลายขัดพื้นฐาน

นางทองม้วย เพ็ชรเลิศ อายุ 40 ปี นางมณีรัตน์ ประจัญบาล อายุ 38 ปี นางสมพาน กองรัมย์ อายุ 41 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ผ้าไหมลายขัดพื้นเป็นการทอที่ต้องใช้เวลาและเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะลวดลายนูนสูงที่เกิดจากการใช้ไม้เก็บลวดลายเพื่อเปิดช่องว่างของไหมเส้นยืนก่อนจึงสอดไหมเส้นพุ่ง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องใช้ความชำนาญในการทอ (ภาพประกอบ 44)

3. ผ้าไหมลายยกดอก

ผ้าไหมลายยกดอกเป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่โดดเด่นที่กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวนนอกได้ผลิตเพื่อจำหน่ายและได้รับการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรม จะมีวิธีการผลิตคล้ายกับลายขัดพื้นฐานแต่จะมีการใส่ลวดลายของดอกและข้อมสีย้อมสีให้มียิ่งงดงาม (ภาพประกอบ 45)

ภาพประกอบ 44 ผ้าไหมลายขัดพื้นฐาน
ที่มา : ผู้วิจัย 22 พฤษภาคม 2554

ภาพประกอบ 45 ผ้าไหมลายยกดอกที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรม
ที่มา : ผู้วิจัย 22 พฤษภาคม 2554

นอกจากผลิตภัณฑ์ที่กล่าวมาแล้ว กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอกยังมีผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่เป็นสินค้า เช่น โสร่ง ผ้ามัดหมี่ ผ้าพื้น ผ้าขาวม้า และผ้าพื้นมัดหมี่ลายดอก เป็นต้น

จากที่กล่าวมาถึงกระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสนวนนอก จะมีลักษณะการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ โดยแยกส่วนการบริหารด้าน การผลิต ด้านวัตถุดิบ ด้านการเงิน ด้านทุน การตลาด ประชาสัมพันธ์ การบริหารงานทั่วไป และกระบวนการผลิตเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนหลายขั้นตอน ต้องใช้ความชำนาญในการผลิต ตั้งแต่กระบวนการเตรียมอุปกรณ์ การเตรียมวัตถุดิบ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ และได้ถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ การสืบทอดจะเป็นวิธีการปฏิบัติโดยตรงจะทำให้เกิดความชำนาญเร็วขึ้น ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำกระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการผลิตไปวิเคราะห์ในบทต่อไป